„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом птком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 20 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 192. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 16. (28.) ДЕЦЕМБРА 1879. ГОДИНА XIV.

АУСТРО-УГАРСКА У НЕПРИЛИЦИ ЗБОГ СРБИЈЕ.

У Будим-Пешти се јако љуте на Србију. Кад би само по томе судили о стању у кнежевини српској, ми би можда по све задовољни могли бити са тим стањем. Међутим није једино меродаван поглед на држање познатог противника за пресуђивање прилика у једној земљи, те по томе није искључена ни наша критика деловања владе у Србији једино тиме, што се у Будим-Пешти љуте на српске државнике. Овога пута пак нећемо се упуштати од своје стране у критиковање стања и деловања у Србији, како се развило од свршетка велике источне војне, него ћемо за овај мах само на око да узмемо срџбу будим-пештанских Чивута, што је на Србију изливају.

Еле, та се будим-пештанска господа једе на Србију због трговачких и жељезничких питања, која се никако не решавају. По ономе, каквим речима дају израза тој својој срџби, види се, да је иста големе размере захватила, да им се чаша стрпљења и пристојног савлађивања преврнула. „Пестер Лојд“, орган спољних послова ове монархије, нема ни једне лепе речи за Србију и српске државнике. Каже наиме, да је за ову велесилу несретан удес, што се мора да бочи с противници, који је нису достојни. Има посла са оним тврдокорним, несносним и неподношљивим државицама, које су поникле у овој новој перијоди, које се не могу игнорати, јер се дају јако осетити, — а да их човек згњечи, на то се тешко одважује, јер је то нечист посао.

Од прилике таким речима, које јако карактеришу расположај меродавних кругова ове монархије напрема Србији, почиње горе именовани лист своја расматрања о трговачким и жељезничким питањма. Та срџба по све се лако појмити и разјаснити може. Кад је ова наша држава делотворно захватила у догађаје на истоку и посела две српске покрајине, познато је, да је такој акцији свеколико јавно мнење у Мађарској и у Цислитави противно било. Међутим се с меродавне стране утишавало и тешило то мнење тиме, што се рекло, да ће Аустро-Угарска окупацијом том заузети положај, који ће господарити читавом ситуацијом на истоку. Рекло се, да ће уплив аустро-угарски нарочито над српским кнежевинама једино и искључиво одлучан бити и да ће то особито у материјалном погледу, у питању трговачко-саобраћајном, од благодетних посљедица да буде.

Сад пак, после свршене окупације и после толиког времена, што је протекло од берлинског конгреса овамо, ова монархија стоји на једном месту, нити се и за један корак у том погледу у напред помакла. Никако још да се осете оне златне посљедице, које су у почетку окупације наговештаване. Уплив ове велесиле на кнежевине српске ни у длаку није порастао. Изгледа шта више, да је много слабији, но што је био пре почетка велике источне кризе.

Ево са Србијом никако да се сврше ти трговачко-жељезнички преговори, о којима има у берлинском уговору помена. У току ове године, кад је оно Ранко Алимпић као српски опуномоћеник у Бечу о жељезничком питању преговарао, изгледало је, као да ће се збиља до неког резултата доћи. Међутим, то би, па и прође, ал се питање о свези аустро-угарске жељезнице са Београдом не помаче ни корака у напред. У последње време, кад се већ скупштина у Нишу састала, аустро-угарски листови донели су вест, како је Хајмерле отправио енергичну ноту неку у Ниш и њоме журио решење тог питања. Сад, после свег дипломатисања, преписке и пожуривања, види се, да ова наша монархија никако из вртлога тога на крај не може да изиђе.

То је да како веома несносно стање за једну велесилу напрема маленој кнежевини Србији У толико несносније, што је и са штетом скопчано, јер се они лепи изгледи материјалног пробитка све то дуже у недоглед стављају. То су Танталове муке, на које аустро-угарску монархију мође Србија и тај немилостиви државник — Ристић. Уз ту штету и муку иде и срамота, јер се углед монархије не показује том приликом у најлепшем виду, а по најмање у оном, какав се после окупације очекивао.

Према тако жалосном стању, у ком се ова држава налази, ми би готово дошли у искушење, да опростимо будим-пештанском листу онај бесомучан нападај на Србију, јер он сиромах чини то у стању, које се не може у паметан рачун узети. Једно је само, што му ипак без приговора пропустити неможемо. „Пестер Лојд“, да прикрије колико толико свој жалосни одношај напрема Србији, послужује се по својој старој навади оговарањем и клеветањем. Каже наиме, да Србија не би смела толико пркосити великој Аустро-Угарској, кад не би на то од Русије подстицана била. Другим речима значи то, да Србија сама не би толико увиђавности имала, да је у њезином интересу, да пре свега осигура жељезничку свезу са Бугарском и Турском, пре но што би пустила, да се аустро-угарска пруга продужи преко Београда у срце њезино. Заиста, до те увиђавности не треба да је Русија одгурује, јер је интерес Србије очигледан. У осталом и за саму Аустро-Угарску од важности је, е да ли ће жељезница преко Србије имати своје даље свезе са читавим истоком. То је од важности, ако ту жељезницу узимају са трговачко-саобраћајног, а не са стратегичног гледишта.

Није дакле лепо од будим-пештанског листа, што овде Русију истиче и Србију као просто оруђе претставља, ма да нећемо оспоравати, да је и у руском интересу можда, да се најпре, ил бар у исто време, осигурају свезе с Бугарском и Турском.

То није лепо, а у овом случају, све кад би и истина било, не би оне користи донело, која се хоће тиме да постигне. Јер ако будим-пештански лист хоће тиме да каже, да је малена Србија само с тога слободна да брани своје интересе напрема велесилној аустро-угарској монархији, што јој је за леђи велика Русија, онда и то стоји — да углед ове монархије окупацијом Босне и Херцеговине није толико порастао, да у засенак баци углед Русије у очима источних народа.

Ако то пак стоји, онда је бадава било савлађивање јавног мнења мађарског, бадава би била крв мађарска, што је на Маглају проливена, бадава, јер промашена читава источна политика ове монархије. То пак за сад још није политично, да се с аустро-угарске стране призна, па за то ће будим-пештански рог добро чинити, ако за будуће у друге жице удари, кад о Србији и тим трговачко-жељезничким питањма говорио буде. Иначе, као што се види, може лако да се пребаци, па да у своме бесомучном вају — себе згоди. Нова грчка пословица вели: Не пљуј на небо, (у овом случају на истину) јер ће ти пасти на лице.

Политички преглед.

Иза политичког поветарца, што је прошасте недеље ћарлијао по делегацијама и аустријском царевинском већу, тамо због индемнитета, овде због обранбеног закона. — настала је због римокатоличанских божићн. празника у обе половине ове монархије политична тишина, која се јамачно не ће прекидати пре григоријевске нове године. Западном политичарском свету донео је божић колач у виду чешке споменице, која је у очи божића угледала света. Као што смо и ми по претходним вестима јавили, у споменици се говори о четири предмета: о равноправности ческог језика у званима и судовима, о језичкој равноправности на прашком универзитету, о спроведењу равноправности по средњим школама и о спроведењу језичке равноправности по занатлијским школама. Због одмереног простора и нагомиланог материјала не можемо још у овом броју да донесемо целе споменице, но како она има трајну историчку вредност, не ће застарети ни за који од идућих бројева. Бележимо само толико, да се сви јавни органи, па и они најзакованији противслověнски, слажу у том, да је споменица врло блага и у њој изражене жеље врло умерене.

У општој светској политици пак нема светаца, пак ни застанка. Међуународни и међудржавни одношаји ваздa дају дипломатији посла. Од међународних питања још једнако стоји на ударцу плавско-гусињски спор, који се ни за корак није домакао свом решењу. Порта једнако уверава о својој благонаклоности спроћу Црне Горе и „доброј вољи“, којом иде на то, да се у свему изврше наредбе берлинске; Муктар-паша час по поручује у Цариград, како „се нада“, да ће Црногорцима мирно предати Плаву и Гусиње, — али од свега тога нема никакве вајде, црногорски соколови дангубе и чаме под оружјем на крајини. Оклевање и шевердање турско не ће ни чему добром одвести. Ако јо „Пешт. журн.“ веровати, Арнаути у Призрену скочили на оружје, спалили две цркве и многе хришћанске куће, навалили на државну оружану и из ње разграбили оружје, тако да је тамо права анархија. Па тек шта је повода дало тој буни! Проглас Муктар-паше, којим овај позива Арнауте, нека се махне ината, те не противе предаји Плаве и Гусиње. Дакле муктарев проглас изазвао баш противан ефекат од оног, што га је хтео и требао. Поред свега тога није никакво чудо, што је Црногорцима већ досадио тај турски шеретлук и што су тако ускипели, да их је тешко држати на миру. Ствар око Плаве и Гусиња све се већма замрсује.

Познато је, како берлински уговор стипулира, да се имају уредити неке међусобне ствари између Србије и Аустро-Угарске. Осим других ствари ова последња полаже особиту важност на железнички и трговачки уговор, који ваља с оном првом да закључи. Аустро-Угарска сад наваљује, да се ти међусобни одношаји што пре уреде, те је тога ради послала Србији ноту, иштући, да се најпре међу њима двема закључи посебан уговор, како би онда заједнички могле чинити пресију на Бугарску и Турску, нек и ове учине што је нужно, да се што пре споје дотичне железничке пруге. Као што „Пешт. журн“. дознаје, Србија не ће да пристане на то и не ће ништа да чини, док уговорни уговор не закључи међународна комисија у коју ће све четир заинтересоване силе наименовати своје заступнике.

Са бојног поља из Авганистана имају званичне депеше ђенерала Робертса од 4. 5 и 6 декембра. Главнокомандујући јавља, да је готов посао око обране Шерпура и како му дође припомоћ он ће одмах почети нападати на непријатеља. Непријатељев пораз 2 дек. био је велик, погинуло је више поглавара афганских. Махомед кан прогласио за емира Мусу кана, најстаријег сина Јакуб-канова. Друга депеша робертсова од 8. дек. јавља, да је храна за војску сретно и на миру приспела у Латабанд, дакле је пут до онде отворен. Војска је добре воље и здрава, једна ако има четир процента болесних. Због велике зиме многи војници болују од плућних болести. Толико званичне вести. Оне дакле по Енглезе гласе да не може боље бити, као обично званичне вести. Па и пак су у Енглеској врло узбуђени због вести из Авганистана, а то с тога, што званичне депеше очевидно противрече истини и правом стању ствари. Приватне вести цртају положај Енглеза у Авганистану као одвећ критичан. Веле, сва афганска племена скочила су на оружје и са свију страна наваљују на непријатеља. ђен. Робертс нема више од пет пуковнија, па ни за ту шаку војника нема више него само за три месеца хране. У опште положај Енглеза у Авганистану таки је, да може сваки час наступити катастрофа, и то ужаснија но позната кајберска погибија.

Са загребачког сабора.

Интерпелација народног заступника Мих. Рогулића

у седници 6. (18.) дек. 1879.

Високи саборе! У трговишту Руми постојао је до године 1848. на темељу високчајше повеље уређен магистрат. Течајем исте године а нарочито за време апсолутног владања, престао је тај магистрат и на њега се у каснија времена и заборавило.

Како је тај магистрат управо престао постојати, овде сад преповедати држим да би на далеко водило и да не стоји у савезу са сврхом, коју овом интерпелацијом поствби намеравам.

Кад је висока влада последњу политичну администрацију у нашој домовини провела, именује она поджупаном румским г. Буде Будисављевића. Исти примивши управу поджупаније румске, наиђе на списе односеће се на некадашње постојање магистрата у Руми, и услед тога баш он, код грађанства постакне ту мисао успостављења магистрата.

Грађанство ту мисао прихвати и учини нужне кораке, а именовани г. поджупан настојао је, као што похвално констатовати морам, целом својом енергијом и упливом, да се та мисао оствари, које му заиста и за руком пође и трговиште Рума добије дозволу да магистрат устројити може.

За изведење чина избора магистрата буде исти румски поджупан владиним повереником именован, ма да је он одма показао да му делокруг магистрата познат није, наиме држећ, да му је магистрат подчињен.

Заиста чудновата ствар, да разглашени управни чиновник није знао, шта спада у делокруг магистрата, и ако сам добро извештен није се исти господин од никог хтео поучити дати него се у том правцу упитао код високе владе и од ње је тек, и то нарочито упућен, да њему магистрат потчињен није.

Посљедица тога била је та је да именовани поджупан изборе одуговлачио и такове на сваки могући начин спречавао, тако да су се ти избори једва после пуне по године дана обавити и по влади потврђени бити могли.

Висока влада знајући ток избора и горње уверење г. поджупана гледе делокруга магистрата, ипак га је (можда баш за то) именовала владиним повереником за промицање магистрата.

Шта је могло усљед тога сљедити? ништа друго, него вечита трвења, а од стране г. поджупана непрекидно тужакање поглаварства и магистрата високој влади, али чудновато, дочим је он магистрат тужакао, истовремено изјављивала је висока влада, преко своји надлежни органа, своје потпуно задовољство магистрату и поглаварству на њиховом уредовању и службовању, а то чињено је како устмено тако и писмено.

Приликом пада Плевне догодили су се у Руми неки изгреди и ти су изгреди од стране господина поджупана, као и неки каснији, незнатни изгред у кафани поглаварству у грех уписани и влади пријављени но надлежни суд прогласио је баш оне кривцима, које је господин поджупан том приликом заштићавао.

За све ово, у колко сам ја убавештен, дознала је вис. влада, но ипак је месеца јуна ов. год. на просту тужбу и пријаву и то искључиво, самог г. поджупана, одредила истрагу против магистрату и поглаварству, и за чудо не чувено у 19 столећу, повери она истрагу самом тужећем г. поджупану, дакле баш као у Турској, да онај који тужи нек и суди, јер висока влада неће моћи другчије него једино у том случају на темељу његовог извешћа судити.

Овде ми је нарочито напоменути и констатовати, да грађанство и представништво румско не закриљују могућно вине чиновнике, нити да је исто против истраге. Представништво баш жели и захтева да се истрага води и да се кривац казни ако га има, али грађанство и представништво перхоресцира да се истрага води по пристрасној особи, а то је у назочној ствари, румски поджупан, — за то је представништо тражило код владе, изашиљање непристрасног поверенства из средине ваше високе владе, али бадава су били њени напори, висока влада повери истрагу, доказано пристрасном поджупану румском.

Ова истрага и данас још акопром је 5 месеци од то доба протекло, проведена није и за цело то време влада у Руми изузетно стање које је грађанству дозлогрдило, тако да га више сносити не може.

За добити слику посгупка г. поджупана навешћу коначно укратко још само ово:

Начелник румски суспендован је од службе, а г. поджупан устегао му је целу плату у наточ јасној наредби вис. владе од 14. августа 1879. год. број 16585.

Месеца августа ове године преслуша г. поджупан начелника румског о самој тој истраги а овај после преслушања, замоли допуст, да лично у Загребу опише стање ствари.

Г. поджупан, за предупредити му то ускрати му одпуст под изговором да га у истраги нужно треба и да га не може на дуго време из Руме одпустити, па услед тога забрани му одлазак из Руме; али чудновато тог истог дана оде сам г. поджупан из Руме на пуни шест недеља дана на допуст, а начелник остаде за то време, ни крив

ни дужан, тако рекућ интерниран, из јединог разлога да не би могао у Загребу право стање саопштити.

Тако вам је и тако се има сматрати остало из нимно стање у Руми и ја се услед тога надазим побуђеним, ставити на вис. владу следећу

Интерпелацију:

„Зашто је влада након довршенога и одобреного чина избора магистрата румскога подједно владиним повјереником за промицање тога магистрата именовала г. поджупана румскога?

Зашто је висока влада одбила темељиту протставку заступништва румскога за отклоњење тога комесарства у особи г. поджупана румског?

Из којих је побуда висока влада ове године, кад је г. поджупан румски пријавио и тужно високој влади поглаварство и магистрат трговишта Руме, за проведење те истраге повјереником високе владе баш именовала тога једино туженога г. поджупана Руме, особито кад је готово истодобно висока влада преко својих надлежних органа гледе службовања румскога поглаварства и магистрата задовољном изјављивала се?

Је ли истина, да је ту сад споменуту истрагу висока влада још месеца јула 1879. г. поджупану румском повјерила, а да таква ни дан данас ни докончана није, а камо ли да је високој влади поднешена, и је ли висока влада вољна озбиљне кораке употребити, за да се та истрага једном већ концу приведе и изнимно стање у Руми докине?

Знаде ли висока влада, да је г. поджупан румски као владин повјереник у име високе владе но у наточ јасне наредбе високе владе од 14. августа 1879 бр. 16.585. целу плаћу начелника румскога, који је од службе суспендован, утегао и да је истога начелника тако рекућ у Руми интернирао?“

Главна званична преписка о независности српске цркве.

II.

Његова Светост васионски патријарх Његовом Височанству књазу српском.

У Цариграду 20. октобра 1879.

Ваше Височанство! С радошћу примисмо писмо од 27. априла о. г. којим је Ваше благочастиво и благохранимо Височанство изјавило своја благочастива расположења према светој мајци, великој Христовој цркви и показало топлу жељу, да Србија, у свом новом политичком положају, задобије од мајке цркве, одговарајуће признање за своју свету цркву. Ову жарку жељу Вашег Височанства као уместну и правичну, радо смо примили и предузели смо, да је свето и благоугодно испунимо; што смо и учинили у светом синоду, где су заседавали свети архијереји наше апостолске и васеленске патријаршије, који су у св. духу наша љубазна браћа и сурадници. По канонима црквеним за овај случај прописаним, састављен је протокол у ком се света црква у Србији проглашава за самосталну и независну и као такова да се има признати од свију православних цркава у целој васелени. Ово наше решење, које се има објавити свима православним духовним и мирским становницима у богохранимој српској држави, саопштили смо у једном молитвеном и поучном писму на г. архијепископа београдског и митрополита српског, нашег у Христу прељубазног брата и сурадника Михаила. Свршивши ово, на изложени начин, достављамо твоме благохранимом Височанству, благочастиви књаже, молећи те, да твоја наследна и одлична благочастивост не престане крепко бранити и заштићавати права српске цркве, онако, као што прописују правила јединe свете, католичке и апостолске православне цркве на славу и утврђење твога књажевског престола а на радост и умиљење наше. Благодат нашег господа Исуса Христа нека за свагда укрепи и осени Ваше Височанство.

Вашег благочастивог Височанства жарки у бога молитељ и са свим предани патријарх цариградски Јоаким, ефески (митрополит) Агатангел, халкидонски Калиник, дерконски Јоаким, новокесаријски Јеротеј, смирњански Мелетије, митиленски Пајсије, ивријски Никифор, фанариоферсаљски Константин, коонски Мелетије.

Са српске народне скупштине у Нишу.

VII. састанак 17. новембра 1879.

(Наставак.)

Известилац већине Свет. Карапешић на ово му каза, да је о слободној штампи осигурано питање и у адреси већине.

Димитрије Димитријевић вели, да је на јучерашњем састанку чуо много говорнике који су говорили противу адресе већине, а чуо опет много који су говорили противу адресе мањине, а на име: Миту Миловановића, посланика неготинског, Алексу Петковића, посланика темнићског, Војина Радосављевића из Крњева округа смедеревског, и попа Милију Поповића, посланика среза ковиничког окр. крушевачког. Посланик неготински Мита Миловановић вели: „Кад смо на прошло-годишњој скупштини влади дали похвалу, на овој скупштини дужни смо што већу и још већу хвалу да дамо.“ У томе су га, вели, потпомагали сва господа коју је напред именовао. Но г. Милија рече још да је ослобођење наше браће дело руку оних људи који су у кабинету, — он вели, да не дели мишљење с попом, но каже да је то дело самога владаоца наше земље и да хвала припада само њему, народу и војницима, разуме се да и влади припада хвала пошто је она уз кнеза, али да је она за то у своје време и похваљена.

Говорећи о патентарини крви цео кабинет због издатог председијалног расписа од стране министарства финансије, односно наређених ревидирајућих комисија, па вели да је истим расписом погажен и закон о изворима за одужење народног дуга и члан 55 устава, као и да је с истим учињена највећа несрећа и забуна у земљи.

За посланика среза бољевачког г. Илију Стојановића каже, да је у своме говору рекао: „па и ако је у земљи један закон обезуважен и понижен, зар влади само за то да се изјави неповерење? Није имао одбор мањине право што је ту реченицу у адреси ставио.“ Пита г. Илију да ли би се он и она и која му одобравају и у оном случају, кад би влада све постојеће законе у земљи згазила њој придружили.

Известилац С. Карапешић вели, да у свима парламентима уставних земаља престаје сваки даљи говор о раду једног министра кад се с њим догоди оно, што је у свом говору и сам посланик нараћински признао, позвавши се на говор посланика г. Блазнавца, но да је Димитријевић беседу своју коју је изговорио сигурно пре 14 дана спремио па је хтео да је по што по то изговори.

Илија Стојановић апелује на скупштину и стенографске белешке да они посведоче да ли је рекао: да и ако је закон у земљи погажен, опет не треба да изјављујемо влади за то негодовање.

Он је, вели, то казао: ако је један министар крив, остали министри за то криви нису. Због једног не треба све осуђивати, баш и да постоји то да су закони погажени опет не би био за то, да се сви министри оптуже, но онај који је закон погазио. Из говора г. Димитријевићевог види се да он више жели самовољно него уставно да ради. Он каже да је погажен члан 55 устава, а не види да сам гази устав који свечано признаје право нашем грађанину да не може бити осуђен док не буде саслушан, а г. Димитријевић тражи осуду без саслушања. Г. Димитријевић каже, нема реда, нема закона, нема људи који у овој земљи могу да управљају.

Жао му је, вели, што један посланик овако говори и не уме да цени оно, што су нам силе јевропске дале, а то је независност, него као српски грађанин поништава све ово. То је заиста жалосно и недостојно. Из понашања његовог види, вели, за што се скупштина толико бави, ево већ 20 дана, па још ништа није учинила; а овамо тражи упрошћење администрације зар се тим путем тражи упрошћење? Ми за двадесет дана потрошисмо 5—6 хиљада дуката, а за све паре могли би да платимо, вели, 40 чиновника више. Ми смо то утрошили а нисмо урадили ништа, што пак Димитријевић каже, да је негодовање у народу због закона о одужењу државног дуга, то верујем, али само од чиновника, свештеника и трговаца, а од масе народне — сељака — то није. Доиста баш је право негодовање код г. Димитријевића, јер није ни платио шта је на њ разрезано.

Мита Миловановић каже да се без војвода ратовати не може, и за то да влада заслужује похвалу. Даље вели, да посланик нараћински нема право да се на патентарину љути, с тога, што је на Параћин ударено да плати 1000 динара, а требало би да је ударено 10.000.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Петроград 6. дек. Тешко је и почети с писмом, кад може сваки тренутак доћи полиција у собу и зграбити и мене и ову артију и повести у тавницу. Тако је сад опасно овде, да се и најневиније може побојати да одседи неколико месеци у истрази, ако ништа друго, а није ни чудо што се тако поступа. Социјал-револуционарна странка тако је застрашила на све стране, да због њих могу страдати и невини.

Нови покушај на драгоцени живот нашег цара у Москви био је non plus ultra револуционарне препредености. Случај — прост случај избавио је цара и свиту му од смрти. Да није први вагон царског појезда ради поправке остављен у Криму, несрећа би неизбежна била, Овако је царски вагон већ као први, а не као други пролазио био, кад је мина експлодирала. Преступник је био удесио за други вагон а не за први, јер није знао, да је први у Криму остављен. Преступник или боље рећи преступници нису ухваћени, ал тешко да су и утекли из Москве, где се сад сви станови премећу, и где су већ многи ухапшени.

И многи су извозчики (fiaker) у бувари, да испитају и опишу сва лица која су оном дому често долазила на тајни договор. Овамо је цар у простом багажном вагону допутовао. Овде су затворили пре неколико дана неку баку, која је бунтовничке прогламације по улици разсипала, а говори се да је и једна дама у царском дворцу ухапшена, за коју се подозрева, да је при некој паради у двору атентат учинити хтела.

Револуционари немају у народу корена, јер је садашњи монарх народ из ропства избавио, а то је за народ све, и зато неће да зна за ништа боље, које им цар још недарује.

Обожавање цара видило се најбоље при повратку му, где су се људи пред својим владаром као пред светињом крстили.

Интелигенција је сасвим збуњена, једни држе да треба радити на том, да се више самоуправе извојује и да се народу олакша порез. Други опет виде у овим покушајима туђу интригу, која анархију у Русији жели. Једни говоре, да би попуштање са стране владе још горе било подобно времену Лудвика XVI. Но то је пуста лаж великаша, која с тим своју себичност маскира. Народ руски тако је задовољан с малом олакшицом, да и не помишља на крајну цељ револуционара и с њиним импортираним западним социјализмом, и који би у Русији у онаком облику безсмислен био. Ова садашња врева без сумње је крајна крајност. С тим нећу да кажем, да садашња државна система не граничи на другу крајност. Једна екстемпорира на анархију, — а друга на самовољу и пашовање. Није дакле цар крив, кад је још и она генерација жива, где су спахије на туђ рачун уживати навикли. Отуд несносна крађа, злоупотреба, корупција итд. Садашње је време у овој држави налик на време цара Александра I., који је такођер идеалне пројекте за свој народ израдио, но који је после увидео, да се неможе тако лако и лепо да изведе све у практици као у теорији.

Обадвојица су почели с племенитим лепим пројектима, и обадвојица су увидили да их је тешко произвести. У тој последњој периоди појављују се тајна друштва.

Међутим иде нова година, — многи се надају да ће она много добра донети.

И о Пољацима се много пише као да ће наступити неко измирење међу Русима и Пољацима. Но ствар је у овоме. Русима су Пољаци мање нужни, него Аустријанцима Чеси, Мађарима Хрвати. Ако пак збиља Пољаци неку автономију добију, то ће је добити и из сличних мотива као и Чеси и Хрвати. Кад је требало у Босну ићи, звонимирске су се главе гладиле; кад су буџет требало за 800.000 солдата на десет година, нашло се да треба глас дворепатог ческог лава саслушати.

Зашто дакле да и Руси несаслушају песму: „Јешче Пољска не згинела.“ Па да и испуне Руси жељу пољских племића, тек је то питање, да ли је то и за општу славјанску ствар, па и за сам пољски народ полезно, где би племићи и Чивути главну улогу играли. Ако Пољаци намеравају кад тад се користити руском несрећом, Русија би им могла сад већ претити, да ће их све Немачкој предати и поклонити.

Кнез Горчаков се вратио на своје високо место, а није наименован љубимац западне Европе гроф Шувалов. Није се обистинило да ће гроф Игњатијев бити посланик у Риму. И ако није кнез Горчаков баш дипломата чисто руске народне политике, а Немци га рачунају у панслависте, ипак је боље да он остаје на свом месту, него да садашњи кандидати дођу на владу, Шувалов, Валујев, Гирс итд.

Није истина, да је један део наше војске на пруској граници концентриран. То је тенденциозна измишљотина Немаца, да маскирају своју агресивну политику. Овде се у вишим круговима овако од прилике калкулира и размишљава о европској политици; после немачко-аустр. савеза и путовања наследника.

Наше финансе стоје рђаво, Француска није спремна, а Немачка и Аустрија је готова. За ове државе је дакле, што пре то боље, кад сваки зна, да берлински конгрес није осигурао вечни мир. Немачкој дакле иде у рачун да замрси конце, и то се овде и предпоставља, на Француску не може Русија рачунати. Француска би тек на ослабљену изнурену Немачку напала, а не заједно с Русијом као савезница. Остаје Италија, Турска и славјански народи као савезници. Овде се мало обраћа пажње на ту околност да Италија аспирира и на славјанско приморје, а може бити да наши дипломати и незнају да су тамо Словени.

Чувени јунак Скобељев вратио се с пруских маневра, и говори, да је пруска коњица тако дивно извежбана, да њин један пук може наша два кавалериска полка побити. Даље вели, да њина коњица боље зна расипни строј или службу сигурности него наша пјехота. И за цело, жалост и чудо, да се и после рата игнорира овде модерна тактика.

„Голос“ је забрањен на 5 месеци, јер је оштро критиковао нашу трајаву администрацију.

Од нове године излазиће два нова месечна историчка листа. „Руская мисль“ у Москви, уредник Јурјев. „Исторически журнал“ уредник „Новог времена“ Суворин. Први ће много обраћати пажњу и на историју појединих славенских племена.

Ових дана изабран је нов председник славјанског општества г. Филипов. Какав је избор можете по том судити, да лица као Орест, Милер и Ламански иступају из совета. П. А. Васиљчиков и Кирејев нису су се из разних разлога дали кандидирати и тако је изабран онај, кога је влада желила (на три године.) Овде ће се скоро српска читаоница устројити.

Најпре се хтело „Југославјанско друштво“, но пошто су Бугари отступили, то ће бити само српска читаоница, која ће исти докад са ческим друштвом имати. — Чујем, да ће автор „древне историје Бугарске“ г. Соколов скоро почети истраживање о древној историји Босне и Херцеговине.

Као што сам вам у последњем допису писао за јужне Славјане има овде 15—20 а може бити и више државних, стипендија којим се могу, ако се неварам, — Срби најлакше преко доброте овдашњег српског посланика користити. Славјанско благотворительное общество издржава око 30 питомаца на свој трошак. **Славјански.**

= **Земун** 10. децембра. (Питање о земунско вар. капетанији. Наша црквена општина. Главна скупштина певачке задруге. Нешто о новчаним заводима. Ситнице.) Да је вар. капетан Шимић пре три године збачен и да то питање све до данас није решено, то је читаоцима овог листа познато, и ми би само познате ствари износили, кад би о том предмету говорили. Сад ће се то питање решити, но како, о томе хоћемо да на овом месту, говоримо, да би се публика боље обавестила, у ком се стадијуму то питање налази. Вар. веће обратило се на ђен. команду пре дужег времена с молбом, да се ово питање већ једном реши. На то дође одговор, да се г. Шимићу може уступити које друго чиновничко место, али што се тиче капетаније, да о томе не може бити ни говора. Чиновничко место није ни једно упражњено, да се ново установи, не допушта буџет, капетанију му не да ђен. команда — не остаје ништа друго, него да се изнађе модус, да се мимо тога г. Шимић задовољи. Тога ради држало је вар. веће седницу и изабрало је одбор, да исти с г. Шимићем води преговоре, и да се извести о условима, под којима би се г. Шимић измирио. Преговори су вођени, али без успеха. Тог одборске седнице не могу вам саопштити за сад, јер би на сваки начин био недискретан, кад би о томе говорио пре него што одборски извештај дође у вар. веће. Међу тим надамо се, да ће вар. веће увидити, да оно не дели милост г. Шимићу, него да треба да поправи своју сопствену погрешку, у колико се даје поправити. Очекујемо, да ће бар свесни елементи у том правцу делати, а г. Шимић треба да покаже праву вољу за измирењем, иначе не ће никад бити краја, јер после одборске седнице још су слабији изгледи за измирење, него што су пре били. О томе ко је крив што се тако ствар развија, не ћемо да говоримо, али да је и у интересу општине и у интересу г. Шимића да се изведе измирење, то доказивати било би излишно. А Шимића просто одбити било би за општину недостојно. Разуме се, да и г. Шимић не треба да постојеће околности и чињенице изгуби из вида. Оволико смо сматрали за дужност да кажемо пре седнице вар. већа. У овом питању погрешило је и пређашње и садашње веће и ђен. команда и мађистрат и г. Шимић на кратко сви. Ко је у овом питању безгрешан нека баци камен на г. Шимића! Јелте не можете. Кад не можете онда погрешке своје загладите. Ђен. команда учинила је почетак, сад је ред на веће и г. Шимића. О седници вар. већа ја ћу вас у своје време известити. Само молимо веће да главом не пробија зид, него да и онс попусти.

Наша црквена општина никако да стане на здраве ноге. Сад се опет подиже граја на црквени одбор, што је закључио, да премести учитеље. Због тога се Недељковићу пребацује незнање, Васиљевићу непоштење и т. д. Ја мислим главно је питање: да ли је црквени одбор имао право премештати учитеље или не. Они који нападају одборски закључак, нека то питање расправљају. Зашто нападати личности? Ми не бранимо одборски закључак, него само достојанство штампе. На сваки начин бољи ефект прави један допис, у ком се с непобитним разлозима побија ваљаност одборског закључка, него где се доказује да јуриста Недељковић ништа незна, богати Васиљевић да жали једну форинту, Барјактаровић треба да продаје сапун, а пређашњи претседник за то је био за председника, јер има туђе деце. Зар се тим оружјем служе озбиљни људи? Кога може задобити таква борба? Зашто говорити о форинти што је требао Васиљевић да да учитељу, кад се зна, да се није ради форинте Васиљевић раздио са учитеља, него ради тога, како је дотични учитељ искао ту форинту? Зашто нападати на занатлијски сталеж и њима одрицати право старања за опште ствари? То није демократски и слободњачки. Та зар незнате, да су ваше „колеге“ американске демократе некад шнајдера бирали за претседника републике? Ми мислимо да је онај народ напредан, у ком су и занатлије способне за општинске послове; Немци се поносе с немачким сељаком, који оставља плуг па чита књигу, а ви дижете ларму на сапунџију, који сме да мисли и о другом чему, а не само о сапуну. Покојни Метерних сигурно и у гробу жали, што није он имао увек посла с таким демократима, јер би поред њих и до смрти остао министар. А да је неко способан за председника, јер има много деце то је нешто ново. Пристојност нам недопушта, да и даље говоримо о томе, шта се тамо догађује. У интересу достојанства штампе подижемо свој глас против оваког писања. Ми и опет кажемо, да не бранимо одборски закључак; жеља је наша, да се води озбиљна борба без нападаја на личности и уверени смо, да ће се онда сви пријатељи истине зарадовати, ако у такој борби подлегне одбор, ако је са својим закључком на

кривом путу. Овако се радују само непријатељи општинског напретка. Земунски Хаџи Лоја већ мисли, да ће опет доћи његово време. Другчије не може ни бити. Воља за општинске послове није ни онако велика у нас. Ако се с оваким бичем шибало буде, онда се не треба чудити, ако ово поље на послетку остане — пусто! —

Пре неки дан држала је српска невачка задруга своју редовну главну скупштину. На дневном реду био је извештај о раду задруге у прошлој години и избор новог одбора. Тајник је прочитао одборски извештај о том раду. Тај се извештај састоји управо из два дела, у једном се нападају пређашњи одбори а у другом се хвали и уздиже радња садашњег одбора. Истина густови су различни али другога нападати а себе хвалити није најлепше. У извештају се каже, одбор је примио управу задруге у хрђавом стању. Добро. Али је ли ова задруга за ову годину цветала? Није, јер је задруга у исто тако хрђавом стању, то види сваки, па и чланови јер су неки већ хтели да донесу предлог, пошто задруга не може да постоји да се развиђе. Али је ли бар одбор чинио своју дужност? Је ли радио на томе да унапреди друштво? И шта је радио, какве је мере предузимао? На сва та питања добијамо као одговор једно велико — ништа. Много ларме, а мало рада. Хтели су да држе редовну школу и позвали нове чланове, па и тај рад није њихов, него су позајмили од пређашњег одбора. Дакле и то нешто, кад ставимо на светлост управо је ништа, јер је туђе, па ако сваки дође по своје остају голи наги. У извештају се каже, да је одзив од стране публике био велик. Какав је грдан тај одзив, види се из тог, што је беседа држана с дефицитом од 50 ф. Но ако је био одзив велик, што нису употребили наклоност публике, те у интересу задружне благајне купили потпомажуће чланове, као што је г. Вељко Петровић у скупштини добро приметио. Или није истина, да се публика одзивала, онда је извештај неистинит, или је ако је истина, да је одзив био велик, нехатно управљано, кад се та појава није употребила у корист задруге. Једно или друго. Остављамо да одбор од тог двога бира, што му се боље допада и ако избор није лак. Оволико о том „сјајном“ раду садашњег одбора. Међутим да тај извештај не треба узети озбиљно, најбољи је доказ тај, што је онај, који је тај извештај писао пре два месеца најстрожије осудио рад одборски. Пре два месеца пљувао је, после два месеца лизао је. Како се зове то дело, остављам да пресуде свесни чланови задруге. Међутим, што се тиче нападаја на Соларев одбор, ради материјалног стања друштвеног, сасвим је неудесно, јер вазда је у првом реду одговоран благајник, а тада је био благајник, претседник садашњег одбора, у име ког се извештај поднео. А што се тиче нападаја на предпрошли одбор имамо да приметимо да је садашњи тајник, који тако жестоко осуђује тај одбор и пребацује му страшне грехе, да је тај исти господин у том истом одбору с још једном особом жарио и палио, њихова воља доминирала је у одбору, па ако тај рад не ваља, у првом реду пада кривица на ту двојицу. Па кад г. тајник напада и пљује на образ тог пређашњег одбора, онда он пљује на своју сопствену браду. Бадава, ретко самопрегорење, па ипак злобни људи не ће да разуму, те да према томе и награде. После тога изабран је с акламацијом за претседника г. Вељко Петровић, за тајника, г. Сава Пушић за благајника г. Ј. Христодул, за архивара г. Цеј, а за петог одборског члана г. Марко Рајковић. С избором смо потпуно задовољни. Г. Петровић је способан човек, поред тога симпатична појава, г. Пушић одговара свом новом положају, а у г.г. Христодулу и Цеју добија одбор ваљане, способне и савесне стручњаке, а и г. Рајковић може као интелигентан човек послужити одбору са својим саветом. Напред дакле омладино и ради у свом кругу, да се музична вештина и у нашем народу одомаћи.

И у овом листу било је помена, да је овдашња штедионица оборила камату онима који улажу са 6% на 5%, а онима, који добијају новац спустила је са 11% на 10%: Главни је разлог свом кораку, што се новац нагомилава и ви е, него што је потребно. Оба наша новчана завода уживају поверење публике. Што је и сидашња ваљевина стекла поверење публике има се у главном приписати тачној вредној и савесној управи г. Ж. Ј. Лончаревића, који је за кратко време показао, да је нужно, да управитељ буде тачан чиновник и да од тог много зависи ред у заводу. —

Публици је познато, да се овде намеравало покренути лист „Садашњост“. Издаватељ је г. Сопрон, а уређивао би га г. Н. Јоксимовић. До данас није могао ни програм изићи, јер није дошла дозвола од крајишке владе. —

Кад вам већ пишем, немогу да пропустим прилику, да вас о нечем известим, што нисам нашао у вашем листу. Немачки листови донели су вест, да је цело српско министарство поднело оставку. Као што сам из поузданог извора извештен, ово је пука лаж. Кризе у Србији нису озбиљне, а г. Рашић напада тако лако. Кад год читам немачке новине, а нарочито стару госпођу „Пресу“ како је коначни пад садашњег кабинета српског неизбежан, увек се сетим, што је некад оштроумни Барне рекао: „Министри падају, као и хлеб намазан путером, увек на добру страну.“ Овако су од прилике све садашње кризе у Србији.

Из Лике. Ретко се кад што чује из ове наше камените и кршевите височине, па и оно што се чује то је само обрана против сваковрсним нападајима и остало све као да је добро и у најбољем реду. Могло би се баш и помислити да је тако, кад ни гласка од нас чути није; та мучање је, каже се, знак одобравања. Ко би пак код нас неколико дана само, а некамоли више месеци проборавио, тај би се уверио, да овђе има много и много свакојакијех порока о којима би се дало пуно и опширно писати, дапаче могле би се целе књиге састављати, само кад би имао ко. Ну на велику нашу жалост управо они, који би ћела, морају се бринути (особито у овој неплодној години) за свој властити опстанак, па им недстјече ни времена ни мисли за што друго. Али кад већ греси меру препунише, принуђени смо ево ми, акопрем мучно, пера се латити да по својој могућности изнесемо на јавност једну велику ману, која је у новије време завладала у овој нашој кукавној и сиромашној земљи и која ће овај српски народ, ако јој се за рана на пут не стане, у пропаст сурвати. Та велика мана је пропадање морала, чему је највећи узрок незаконити брачни живот (конкубинат.)

Ко је крив, да се је та несрећа у посљедне време код нас почела врло брзо ширити; што ли пак дало први позод такову начину живота управо код нас Срба православне вере разјасниће следеће: Путујући пред неколико дана из Гр..... у Г.. и.. достигнемо на путу неколико људи, па како су већ и они увидили пропаст, гровећи и самом опстанку нашему, од такова брачнога живота, свернемо брзо разговор на тај предмет док ће нам један између људи почети овако: „Да се је тај несретни обичај већ дубоко укоренио мед нама није нико други крив него попови. Политична власт казни сваког главом, ко живи у незаконитом браку. И то би господо, верујте, одвратило наш народ од те очите пропасти, само кад би политична власт могла дознати за све оне, који скупа живу али су невенчани. То пак политичној власти није могуће, она се у погледу тога обраћа на свештенике. Свештеници пак, којијех се то баш и тиче, да се некако понесу и да се свати истакне пред своје другове, суседних парохија, који има 5—10 невенчаних „пари“ јави политичној области, пошто ова то захтева, да нема ни једне особе невенчане у његовој парохији. Онај пако, који има 10—15 незаконитијех бракова одговори политичној власти, де их је било неколико невенчанијех али да је већ све приведено закону А напокон онај, који их има 15—20 и више без венца изговара се политичној власти, да нема код њега већ само два, три „пара“, који ће се у најкраћем времену венчати.“ Кад овај доврши свој говор умукосмо за часак сви док он опет не настави. „Код нас је у овому месту и почела најпре та несрећа. Одлачнији неки момак из мгр. парохије испроси девојку наше парохије; па како је тај момак имао разнијех запрека, које му је требало отклонити, да се узмогне венчати, добије он једва пред покладе дозволу од политичне власти. На покладе у среду није се могао венчати, зато похити одмах у уторник из Мгр. амо у Мдк. узме овђе своја два пријатеља и девојку па к проти. Али они сви морали су проћи испред стана капеланова а овај је син протин. Видећи капелан проћи момка са девојком и осталима, досјети се одмах свому јаду, те намакну лагана „улака“, да му поносе ситну књигу до бабина двора. Ево нек она каже што у њој бијаше: Драш Папа! Кад ме ови ниткови презиру немојте за бога вјенчати већ рецте да сам ја ваш капелан ево мене код куће, покорни Тода. „Улак“ тај затече за несрећу младенце, односно младожењу и његове пријатеље, још у протиној кући. Кад прота отвори књигу па види што му она каже, хтеде учинити свому сину по вољи и заповеди младожењи да одмах шаље коња по капелана. Пошто је пак оклевањем протиним ноћ се већ приближила а стан капеланов подалеко од цркве (е при том је и зло време било) то пријатељи са младожењом замолише још једном и то последњи пут госп. проту не би ли имао доброту сам се потрудити. Али кад то прота саслуша, можда да се покаже моћан и да сачува углед свому сину (који га је већ одавна изгубио) узвиси се духовни пастир над обичног човека па — показа молећима врата, са речима: Кад је тако кзлазите; ја вас нећу ни венчати; зашто нисте дошли до подне, по подне се невенчава. Тако господо ради наш г. прота; па могу ли боље радити његови свештеници? Он неће да венча, ни онога који нема никакове запреке, већ га отера назад без венца; па како ће венчати онога који има десет и више запрека. Па кад би се ово зло незаконитога брачнога живота само у нашем селу догађало, ни по муке, неби вам ни споменуо тога. Али што каже наша српска пословица: од главе риба удара; други свештеници видили шта им ради прота па су га некоји не само достигли већ и надмашили, ну не у добрима делима већ у противном од тога. Тако ми приповједају, да у парохији игрћ. или врбг. а чини ми се и у обадве има по двадесет и више незаконитијех бракова. И још нешто се догодило што је грђе од свега досадањега: и чему ћете се и ви чудити, дапаче биће вам и сумњиво али је права истина. У парохији двсл. оженили су родитељи свога сина момчину од — једанаест година, са девојком, навршио која је била за удају. Попа је знао на по године и више напред, да ће се тај, тако лепи брак склопити па је ипак и пре посље остао свему невешт. Ту човек дубоко уздану и умуче. А ми акопрем и сами врло добро знадемо посљедице конкубината у опће а код нас напосе, запитамо ипак наше супутнике: живу ли те особе, које су невенчане (како они кажу), сретно и задовољно. Нашто нам један између њих одговори: Могу вам, господо, и то казати, да се је већ више случајева догодило, ђе је момак, живећи у такову несретному браку, своју вереницу након неког времена из своје куће одстранио — нека иде куд је очи воде и ноге носе — па си опет другу узео и након два, три месеца добива и ова одпустницу као и прва. А многу кукавну девојку, која остане невенчана без свога драгана — кад овог ограбе у војнике, — одстрањује и злоставља родбина њнова. А мало боље пролазе и све остале. То вам се све догађа на очи свештеника. И место да они то зло отклањају, радују му се, говорећи: камо среће да тако сви ураде (наиме као они што одстрањују), та онда неби никакова девојка ћела ићи без венца. Како видите слабо је средство то, да отклони ово зло.“ што наши сапутници, су нам још много које шта приповедали, што за сад на јавност неизносимо али ако устреба и то ћемо изнети, окренуше на другу страну, а ми свој пут настависмо, размишљајући сваки за се о тој ствари.

Из тога разговора види се како је кукавно и жалосно стање нашега српскога народа у овом крају. Није нам доста што нам други одузимљу име и народност, него и сами себи провалије копамо, у које ће нас други без сваке муке затрпати. Мислимо, да неби било горе, кад би висока консисторија предузела сходне али и строге мере, да се тому злу доскочи. Врло нам је жао, што морамо уповорити и вис. консисторију и госп. свештенике на нашу браћу католике у овом крају. нека виде како то код њих бива, како ли њихови свештеници у том погледу поступају. — Толико за сад, а првом приликом више и о тој и о другим мацама нашега народа у овијем крајевима.

У В. Кикинди 8. децембра. Не могу да се доста начудим „Заставином“ дописнику из Кикинде што о раду овдашње „добротворне женске задруге“ никад или врло ретко извешћа даје, ма да иста у највећој мери заслужује, да се јавно спомене, јер засеца у живот народа, а овамо опширно пише о здравицама, које су пале на неком банкету; и то ми тако изгледа, као да дописник већу важност полаже на здравицу, у којој се римски односаји расправљају, него на рад женске задруге, која о нашем бољитку ради.

У страху, да ће дописник из Кикинде и овом приликом да пропусти јавно споменути племенити рад горе хваљене задруге, узимам слободу да вас ја известим о њему.

Овом приликом нећу да спомињем цео овогодишњи рад наше женске задруге — то ћу крајем године да учиним — него ћу да се ограничим на последње њено племенито дело.

Један научењак је рекао: „питање васпитања је за данашње друштво питање живота или смрти, питање, од кога му будућност зависи.“ — Та изрека важи и за нас Србе. Не држимо ли корака у васпитању и знању с народима с којима живимо, то нам је пропаст неизбежна, јер знање је моћ.

Па баш за то и заслужује наша „добротворна женска задруга“ признање, што се већ од више година поглавито око тога труди, да наш млађани нараштај, који нема доста материјалне моћи, са зимским оделом заодене, те да му могућим учини похађање школе, тог јединог васпитаништа и извора знања сиромашнијог сталежа.

Горе хваљена задруга већ од више година троши на ту циљ преко триста форината а ове године, кад су издатци задругини достигли своту од хиљаду форината, мораде задруга још већу своту да определи на ту циљ, јер је ове године до 60 деце пријављено, којима је задрузина помоћ нужна. И задруга је наша поред свега тога и ове године као и до сада испунила најсавршеније свој хуманитарни задатак.

5. децембра по подне су дељене хаљине сиротој деци у овдашњој средњој школи.

Колико непријатна беше појава видити у школи шестдесеторо деце, којима глад из очију, а прстићи из обуће вире, толико пријатнија беше она појава, кад уочаше да у оних којима је мало час зима сузе натерала, заблиста суза радости. Од пете до главе обучена сирочад бацаше благодарне погледе добротворима својима.

Није ми намера, да у лепим речима опишем моменат, који беше у стању човеку сузе натерати на очи, него да јавно наведем факт, да је наша „добротворна женска задруга“ тим племенитим делом својим оспособила 60-оро деце за школу и тиме велика полета дала васпитању наше сиротиње, која би без те припомоћи морала да чами у тами непросвећености.

Цела наша „добротворна женска задруга“ заслужује топло признање за то племенито дело, ал не могу а да на посе не споменем гђу Нину Петровића задрузину претседницу, која је права мајка сирота школске деце и која не жали ни труда ни трошка, кад треба да се потпомогне ствар која води унапређењу народне просвете. Множале се бог дао таке Српкиње.

Јавна захвала.

Пречасном свештенству, које је данас при парастосу моме отцу даном изволело из почасти чиноделовати, поштованим Србима трговцима, и занатлијама, који су имали доброту ову мени тужну свечаност светилом и лучом свога сународњачког, пријатељског, братинског саучешћа озарити, свима драгим и поштованим сународницима и Србкињама, што су сен мога скромнога отца те посмртне почасти удостојили, изјављујем овим најискренију, најтоплију захвалу.

Како ми у своје време није могуће било, то сад приваћам ову прилику, да накнадно изјавим моју исто тако искрену и топлу захвалу пречасном свештенству из Новог Сада и Бачке, Баната и Тројединице, што су изволели из почасти чиноделовати при опелу мога незаборављеног отца, тако исто и народним посланицима, који су у својству Србаља, и мојим драгим сународницима и суграђанима, који су као пријатељи и другови моји при погребу мога отца учествовати, и тиме моју и моје породице тугу у невољи и даљини ублажити изволели.

У Новоме Саду 15. (27.) децембра.

Др. Светозар Милетић.

НОВИ САД 15. децембра. Од многих изјава радости са ослобођења Милетићева спомињемо овде и адресу, коју је „Побратимство“, дружина ђака на вел. школи у Београду, послала „борцу и патнику за народна права и опште српско-народне интересе.“ Адреса је та писана жаром и одушевљењем, какво то доликује омладини српској. Ми се од свег срца радујемо тој појави и желимо, да духом родољубља и народног одушевљења задахнута и даље узкорача омладина у Србији.

— Познато је већ и нашем свету, како је „Пешти Напло“ у последње време вредан у донашању разних вести из наших српских крајева. Тако се између осталог реченом листу јавља, како је наименовање Анђелића за администратора у „Патриотичним круговима“ велику радост проузрочило, а како је наравно противно код омладинаца. Томе се додаје исти лист, није чудити; Полит губи годишње 5000 фор., које има као фишкал нар. фондова, јер ће Анђелић по свој прилици то место укинути. Колико су доставерни извештаји тог мађарског листа, може наш свет по овом горе изложеном познати. Наименовању Анђелићевом радују се сви „патриотични“ кругови! Са том радости стоји као и са оном вести у другом неком пештанском листу, где се каже, како је Анђелић при повратку свом одозгоре дочекан. О тој радости и одушевљеном дочеку није ништа познато онима, који познају расположење српских православних кругова. Што се тиче „патриотичних“ кругова, то се знаде, који су и какви су. Ако се ти кругови радују, то је само један знак више, да је Анђелићево администраторство противно интересу народа српског, па тиме и добро схваћеном интересу саме државе. О фишкалату дра Полита, којег се речени лист том приликом дотакао, не би вредно било ни говорити, кад се отуд не би видела зла намера дописникова. Пре свега, није истина, да Полит неких 5000 ф. прихода имаде, јер је опште познато, колико је саразмерно малена плата одређена фишкалу нар. фондова. Још је мање истинито оно подметање, по којем као да се др. Полит у овом случају не бори за опште народно право, које је наименовањем Анђелића повређено. Ако је пак дописник сам из оног „патриотичног“ круга, у којем се и Анђелић налази, и ако је овај тиме хтео неку претњу да изнесе и уједно да каже, као да би он вољан био укинућем фишкалата управу фондова сам у своје руке узети, то нека му је на знање, да се претње његове нико убојати неће, а оно друго, да ће решити развитак — догађаја.

НОВИЈЕ.

— Бан Хрватске и славоније поставио комисију од 8 чланова, која ће претрести деренчинов нацрт кривичног закона. У комисији су поред других: Шпун-Стрижић и Маканец.

— „П. Л.“ телеграфишу из Пере, да Аустро-угарска влада преговара с цариградским васионским патријархом о уређењу српске цркве у Босни и Херцеговини и да преговори врло успешно теку.

— На вест о побуни Арнаута у Призрену, Порта је, као што бечке „Нем. нов.“ дознају, телеграфски наредила, да из Скопља оде војска на лице места. Страни консули из Призрена јавили за тај догађај својим посланствима у Цариград.

— „Пешт. журн.“ јављају из Београда, да је Дим. Матић наименован за српског посланика у Риму.

— Грчки комисари поручили су писмено Порти, ако до 15. дек. не буде седнице мешовите грчко-турске комисије или Порта не поднесе формална предлога, да они преговоре морају сматрати за безуспешне и држати, да Грчка овим путем не може доћи до повољна резултата.

— Из Петрограда се јавља, да су дали оставке министри унутрашњих и финансија. Ратни министар Миљутин и мин. царских добара Валујев добиће друге портфеље. — Посланик

Убрил поднеће идуће недеље своју одзивницу. — Из тога, што је посланик Новиков ванредно почасно (по нарочитој царској заповести дочекао га је у Варшави пуковник Демидов, а две станице пред Петроградом ђен. Фелдман) дочекан у Петрограду, закључује се, да је истом намењена важна улога у руској државној служби.

— Амерички посланик у Бечу добио од своје владе налог, да с Румунијом незакључи трговачког уговора, докле год не буду спроведене берлинске наредбе о Јевејима.

— Министарска криза у Француској још траје. По што је председник Греви мислио, да од Фрејсинета предложена политика не одговара садашњој парламентарној ситуасији, а Сеј никако није хтео да се прими председништва у министарском већу, то је Вадинктон повео преговоре са Шалмел-Лакуром. Овај није још ништа дефинитивно одговорио, али, вели се, тешко да ће због слабог здравља моћи ступити у кабинет.

— Са бојног поља из Афганистана јављају, да ђен. Гуг иде на Кабул ђен. Робертсу у помоћ 11. о. м. стигао је у Латабану, а сутра дан кренуо пут Кабула, од куда се за последњих 48 сахата чује јака топовска пуцњава.

ПРИПОСЛАНО*).

Београд 3. децембра 1879. год.

Штовани г. Уредниче.

Имајте доброту, — те у хатар истине, — а зарад обавештања п. публике — одштампати у вашем цењеном листу „Застави" ово неколико редака.

У броју 180. „Заставе" од 25. $^{25}/_{11}$ ($^{7}/_{12}$) тек. год. под рубриком „Вести из народа," читамо: где непознати извештач између осталог вели: да се под председништвом Стеве Тодоровића основало певачко друштво.... да је исто приредило беседу на којој је пало преко 40 дук. цес чистог прихода".... да је друштво исту беседу приредило у корист свога питомца, који је већ и добар испит у науци положио.

И ако је извештај у похвалу друштва написан, ипак неразумемо, шта је мислио г. известиоц, кад је тај извештај писао — јер, нити се је под председништвом Стеве Тодоровића овде основало певачко друштво, — нити је добивено чистог прихода преко 40 дук. цес, нити је друштвени питомац већ и добар испит у науци положио.

Београдско певачко друштво, коме је од више година па и сад председник г. Стева Тодоровић, основано је још те 1853 год., постоји дакле већ 27 год. За то време дружина ова у многим приликама показала је рад свој. Одкуд г. извештачу дође горња мисао. Ми сажаљевамо што извештач, кад је хтео да даде извештаја о друштвеној забави, није познавао ову установу.

Такође не стоји ни то, да је чист приход износио преко 40 дук. цес. — Чист приход износио је тек половину те суме.

Напослетку, питомац кога дружина издржава, послат је на страну тек ове школске године. Њему је ово почетак прве године бављења на страни. Од куд долази то, да је већ и испит добро у науци положио?

Оволико ради обавештења; а понављамо, да нам се одиста чудновато чини, да се незна о београдској певачкој дружини.

од стране београдске певачке дружине
за деловођу ЈОВАН КНЕЖЕВИЋ.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредн.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Пријатељима дечијим.

Обраћам пажњу на **„Догетке и наивности из дечијег света"** које је „Стармали" у последњим бројевима почео доносити.

Оне нису од драстичног ефекта, али пријатељ дечији, познавалац душе дечије, читаће их са задовољством.

Ја имам до близу стотину оваких дечијих досетака и наивних приметаба, које сам или сам чуо из дечијих уста, или су ми други приповедали, или сам их налазио прибележене у страној литератури. Волео би их имати још и више.

Дечији свет заслужује и код нас више пажње, него што му се поклањало до сада. Благо народима где поједини људи, (и ако нису учитељи по позиву свом) могу свој цео живот посветити деци, проучавању природе и душе њихове, друговању са децом у корист њихову, бризи о напретку њиховом! то је врело неисцрпиво најплеменитијем занимању.

Колико је најинтересантнијих дечијих примедаба проујало ветром поред наших ушију, ми се и не осврнемо на њих, — јер то су детињарије." Али мало више пажње, и наћи ћемо да се са децом боље може прекратити време, него са многим људима.

Ми, који не знамо хоћемо-ли дочекати да видимо будуће духове у пуном сјају и развитку њиховом, — зар да нам не буде милина посматрати их у клицама њиховим.

Нема тога дана кад пажљив посматралац неби чуо од деце тако што, што је вредно да се прибележи.

Ја сам рад да таквих бележака прикупим што више, и да их приберем у једну књижицу, која би за цело нешто допринела томе, да се омили дечији свет и онима, који су га до сада, тако рећи презирали. Да не прегледне користи, кад би се то постићи могло!

Молим дакле очеве и матере, чике, ујаке стрине, тетке, учитеље и све друге, који би ме у томе хтели потпомоћи, да ми оваких бележака шаљу што више.

Родитељи, којима је које дете умрло, радо приповедају о досеткама својих покојних чеда. Њима ће без сумње годити, да се тај спомен и кроз дуже време задржи. Књига ће га најдуже сачувати Уз сваку досетку нека мету и име детета (или како су га тепајући му звали.)

Многа деца, пре него што почну говорити матерњим језиком, створе најпре неки свој језик. Па то не бива увек случајно, него бива и по некој логици. А каткад веома интересантно. И таке бележке прамаћу радо, па и употребићу што нађем да је вредно.

Молим српске и хрватске листове да овај позив прештампају,

У Београду 26. новембра 1879.

Др. Јован Јовановић.

НАЈНОВИЈА НАКЛАДА КЊИЖАРЕ БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА
У ПАНЧЕВУ.

Календар за зид за 1880 год.
ВЕШТАЧКИ ИЛУСТРОВАН
у Српству још не виђено, на картону прилепљен.
Ф. 1.—

ПУТ ОКО СВЕТА
за осамдесет дана
од
ЖИЛ ВЕРНА.
СА ВИШЕ СЛИКА УКРАШЕНО.
Ф. 1.—

ВЕЛИКИ
СРПСКИ КУВАР
за српске домаћице и оне који желе то бити, као и за све гостионичаре.
Саставила **Х. Л.**
Друго поправљено и умножено издање.
Ф. 1.— тврдо везано Ф. 1·30

ПАНЧЕВАЦ
КАЛЕНДАР ЗА НАРОД
за 1880 год.
с великим сликама.
30 нов. на више, за готово 20 нов.

ДУХОВНЕ БЕСЕДЕ
ЗА НАРОД
НАПИСАО
Ј. Вукадиновић
прота.
1 фор. 20 нов.

КУЋАВНИ ЛЕКАР
или најважнија упутства при лечењу свију бол сти као и за очување здравља.
Према приликама у којима српски народ живи и по најновијим медицинским делима и своме вишегодишњем искуству
саставио
Др. Н. Сремац, практични лекар.
Ф. 1.20 — у фином платненом повезу Ф. 1.80.

ПРИПОВЕТКЕ
М. П. Шапчанина.
ДРУГА КЊИГА.
Туђа крв. — Хомољска лепотица. — Катанска буна. — Владичина сестра. — Свирачица. — Предбројници (слике)
1 ф елегантно везано 2 ф.

ВЕРЕНИЦА ЦРНОГОРКА
НОВЕЛА.
написао
Др. М. Полит-Десанчић
ДРУГО ИЗДАЊЕ.
20 н.

ПРОПАСТ
ЦАРСТВА СРПСКОГ
у народ. песмама
Са сликом „Бој на Косову."
15 новчића.

МИЛОШ ОБИЛИЋ
у народ. песмама
Са сликом његовом.
15 н.

ЦАР ЛАЗАР
у народ. песмама
са сликом његовом.
15 новч.

Најудесније и најмилије за поклоне пред Божић и о Новој Години
ПЕВАНИЈА
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА
(сав дојакошњи рад у песми и прози).
од које баш сад изађе
пета свеска
и у тој: у наставку VI. одељења ове песме: Та знају они, — Песма Врабаца, — Неким Цинцарима, — Причекајте! — Јеси ли био.... — Не можеш ли зликовцу угодити! — Монархија и Република, — Ода батини, — Ода киселој чорби, — Ода мојој чутури, — Ода маковом краљу, — Ода, ономе, који би ове године (1877) знао написати шаљиву оду. — Ода црвеном носу. — Ода празној кеси. — Ода моме берберину Миши. — Ода ђудљивом коњу. — У VII. одељењу: I. Источни бисер, — II. Песме различних источних песника Мухамед Хафиса, — III. Други источни песници, — У VIII. одељењу: Песме Мирца Шафије. — У IX. одељењу: Демон (почетак.)

Нека је и овом приликом на знање: ко се год и од сада претплати на целокупна дела ова Змајева и напред нам пошље новац:

За обично издање ф. 4.— или за дивот-издање ф. 6.50.

добија врло лепе премије назначене у нашим огласима — и свеске му се шаљу поштом бесплатно.

Коме је лакше да нам пошље **напред новаца бар за пет свезака** и томе шаљемо по пошти бесплатно.

А ко се само предброји (без новаца) — слаћемо по 5 свезака са наплатом у наточ (per Nachnahme) **о његовом трошку.**

У Новом Саду пред св. Николу.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

ПРИЛОЗИ ЗА НАДГРОБНИ СПОМЕНИК
СИМИ МИЛЕТИЋУ
оцу дра Светозара Милетића.

Преко уредништва и издаватељства „Стармалог" 185 ф., 1 динар и $^{1}/_{4}$ фор. у сребру.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Свима знанцима и пријатељима, који при погребу нашег нигда незаборављеног родитеља последњу му почаст указаше, и тиме нами непрегориму тугу у нечем олакшаше, изричемо овим вашу најтоплију благодарност.

Овом приликом благодаримо уједно госп. Ђури Стојковићу и Ј. Диму, који су сву бригу целскупне опреме за укоп на себе примили, и на наше потпуно задовољство извршили.

У Новом Саду 15 децембра.

Родбина упокојеног
Стевана Керчевића.

Курс бечке берзе 15. (27.) дец.

5% металица	69.10
5% народног зајма	70.40
Аустријска златна рента	81.25
Угарска златна рента	97.45
Државни зајам од 1860 г.	130 50
Акције банчине	838·—
Лондон	117.—
Угарске разтеретнице	88.25
Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.51
Наполеондори	9.32
Немачке марке	57.75

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ

На упражњено парохијско место у Бежанији овим се поново стечај расписује.

Свештеничкој удовици припада половина свију парохијских прихода до 20 фебр. 1880 год.

Просителји имају своје нужним сведочбама снабдевене молбенице за 4 недеље, рачунајући од дана првог уврштења расписа овог, овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци 14 новембра 1879 године.

3—3 КОНЗИСТОРИЈА АРХИД. КАРЛОВАЧКЕ.

СТЕЧАЈ.

По вис. налогу слав. епарх. школ. одбора у Темишвару отвара се стечај, на скоро отворену нову школу за мушку и женску децу; а сада се иста школа промењује у чисто женску, за коју је нужна учитељица, која ће децу осим прописаних предмета школских и ручном раду женском учити. — Плата је таквој 350 фор. а. вр. и слободан стан.

Тако исто за попуњење једне мушке школе са сталним учитељем, на којој већ од две године постоји привремени учитељ и који је овдашњи тражи се један учитељ. —

Плата је овоме 300 фор. и стан из 1 собе, кујне и коморе, с баштом. —

Молбенице добро инструиране имају се поднети овомеcтном шк. одбору. — Рок пријаве траје до 18 јануара, дан избора 20 јануара 1880 год. п. ст. к.

Из седнице одборске обављене 2 децембра 1879.

У Карлову протопопијату Вел. кикиндском.

У отсуству председника
ВАСА ЛАЛИЋ перовођа. 3—3 ЉУБОМИР КОВИЧЕВИЋ подпредседник.

ДАРОВИ ЗА БОЖИЋ И НОВУ ГОДИНУ
за велико и мало, могу се најјефтиније купити код
ЈАУСА
преко пута од „гвозденог човека"
У НОВОМЕ САДУ.

Играчке за децу, светиљке и разноврсна роба од метала распродају се испод фабричке цене. 2—3

Тако исто продаје се врло јефтино у највећем избору роба од истиве и ћилибара, а јемчи се, да је иста права.

ИВАН ВЛАХОВИЋ
доктор свију права, општи и мњенички адвокат
отвара своју канцеларију у својој кући у Ст. Бечеју. 2—3

ОГЛАС

Управа манастира Грчетега издаваће дана 30. јануара (11. фебруара) 1880. год. путем јавне дражбе, свој у ади Козјаку преко од Ср. Карловаца лежећој, находећи се риболов, на три године под закуп.

Дражба ће се држати горе реченог дана у три сата по подне у Ср. Карловцима у конзисторијалној писарни, где се и ближи услови увидити могу.

У ман. Грчетегу 8, децембра 1879.

2—3 **Управа манастира Грчетега.**

ЈОСИФ ШТЕНГЕЛ,
ПУШКАР У НОВОМ САДУ.
П. Н.

Овим вам понизно дајем на знање, да сам овде у Новом Саду у „чивутском сокаку," преко пута од резервне команде, створио
пушкарску радњу
и да примам на поправку све, што спада у тај занат, да од ловачких предњакуша-двоцевака правим острагуше система лефушеовог или ланкастеровог; даље врло јефтино и солидно правим нове пушчане насаде на пушке сваког система.

Свагда се могу готово добити: оружје, фишеци ловачки прибор и др и др.

С поштовањем
Јосиф Штенгел,
пушкар.
3—3

За испуњавање шупљи зуба
најбоље је и најсигурније средство
Др. Попа зубна пломба.
Гд. Др. Ј. Г. Попу
цр кр. дворском зубном лекару у Беч Bognergasse 2.

Пошто је мој у мојој кући увек постојећи прибор ваше изврсне зубне пломбе у невреме истекао то вас умољавам поштовани г. докторе да би сте доброту имали мени једну кутију ваше зубне пломбе са пошт. поузећем тим пре припослати, јер шупаљ зуб моје жене преправља се да јој неповољности проузрокује. Умољавам вас да наступајући бол у обзир узмете којем се кроз брзо испуњење (plombiren) доскочити може.

Препоручујући се имам част потписати се вашем високородију понизни

Teresienfeld a. d. Südbahn 7. јануара 1878.

ВАГНЕР ц. кр. подпуковник.

Добити се може: у **Н. Саду** код: Д. Кода, К. Б. Грозингер, Љ Стефановић, Г. Плавшића. У **Панчеву**: Т. Арсеновић, В. Х. Граф, Ф. Бауер апат. У **Земуну**: Д. Јовановића, Ф. Бенко. У **Вршцу**: А. Молдавани, Сед. Штрах. У **Белој Цркви**: Ф. А. Фајгл. У **Митровици**: Г. С. Мијић. У **Варадину** Деодато наследници. У **Београду**: Јов. Дилбер и Ј. Драшкоци. У **Т. Ковину** Емануела апатекара. 2—2

БАШ САД ПРИСПЕЛО!
Ново слање и на овом времену особито препоручено
ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр. **Др. М. Коха** ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр.
УНИВЕРЗАЛНО ГОРКО ПИЋЕ
ОД СТОМАКА
које је састављено од најлековитијег биља и може се препоручити као изврсно ублажавајуће средство против слабости стомака, кад се нема апетита, против слабог сваривања и болести доњега тела, које отуд долазе, а већ је многим сведочбама припознато.

У ПАНЧЕВУ може се добити у оригиналним флашама по 60 нов. свагда код г. апотекара **В. Х. ГРАФА.**

Даље је у истој апотеци примљен нов и прави
СОК ОД ЈЕЛОВИНЕ,
као најсигурније и најснажније природно средство против улога, ревматизма, слабости нервне, болести у крстима и ревматичне зубобоље по 40 н. — За тим апотекара
Албрехта Дитриха лек од прозебе,
којим се промрзотине натру, па их за цело нестане.
Од тога флашица стаје 30 н.

Др. мед. ХОФМАНА
бели сируп од биља за груди
ненадмашан домаћи лек против боља у органима дисања, као: промуклости, слузавости, кашља и зацењивања кашаљног, запаљења душника у флашама по 2 фор., 1 фор. и 50 н., свагда се може добити прави код апотекара **В. Х. ГРАФА у Панчеву.** 7—10

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе
кафа од смокава
кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу **кафу од смокава.**

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист.

Почем се наш еспап од других подржава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом Кафу ову од смокве произвађа творница
Viktor Schmidt & Söhne
у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дицгена и Браће Вагнера.** У Н. Паланки код **Нађ Деже.** Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. 57—200

SCHUTZ MARKE S&S REEL

БОНБОНИ
од
БОКВИЦЕ
за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такођер против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи грпобољу и душник. Што се тиче нашег производа, јамчимо, да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.) **Боквични бонбони** могу се добити код:
Victor Schmidt & Söhne
k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien,
Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код гг. **Г. Плавшића, Е. Дицгена**; браће **Вагнера, Д. Коде; Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **Мих. Ритер** Перјамош (Банат) Х. А. Волтман у Руми, Јос. Бах у Земуну. Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију". Српска народна задружна штампарија.